

Alledaagse wordt bijzonder bij De Keyzer

Tentoonstelling: Carl De Keyer.
T/m 6/1 Fotomuseum Antwerpen,
Walse Kaai 47. Di t/m zo 10-18u.
Inl.: www.fotomuseum.be

Door EDDIE MARSMAN

Er zijn fotografen die je, wat ze ook fotograferen, altijd associeert met het schemerduister van de kroeg. Andere zie je in gedachten achter een tekenafel of kwebbelend op de divan van de psychiater. De Belg Carl De Keyzer is een fotograaf uit de sportschool. Hij maakt machtige foto's: foto's die met één trefzekere beweging een veelzeggend moment uit de wirwar van het dagelijks leven weten te tillen.

Nu mag je dat verwachten van een reportagefotograaf, vanzelfsprekend is zo'n resultaat allerminst. Wie de werkelijkheid wil verslaan dient immers het gevecht te winnen van trivialiteit en willekeur, twee nogal taai tegenstanders. Ze verleiden de fotograaf maar al te graag met spektakel dat voor je het weet niets alledaags meer heeft. Het gewone bijzonder laten ogen en wat bijzonder is gewoontjes, daar gaat het om. En die kunst beheerst De Keyzer uitstekend, zoals opnieuw blijkt uit zijn overzichtstentoonstelling – ruim honderd foto's, kleur en zwart-wit – die momenteel te zien is in het Fotomuseum Antwerpen.

De Keyzer (1958), aangesloten bij het fotoagentschap Magnum, publiceerde inmiddels zeven boeken, onder meer over India (1987), de Sovjet-Unie tijdens de val van het IJzeren Gordijn (1989), de rol van godsdienst in Amerika (1992), de ontwikkelingen in voormalige Oostbloklanden (1996) en het reilen en zeilen in Siberische strafkampen (2003). In de tentoonstelling nemen die boeken een prominente plaats in. Er is weliswaar een klein voorafje met jeugdwerk (enkele geësceneerde zelfportretten, wat artistiekerig gezeul met een meisje in een donkerdreigende gang, een Gentse straathoek vol Turkse immigranten), het leeuwendeel bestaat uit het bekende, werk dat ook in Nederland regelmatig te zien is geweest.

Toch is de expositie allerminst een serie boekpresentaties op wandformaat. De Keyzer besloot in het overzicht vroeger en later, Europa en Azië, België en Amerika, kleur en zwart-wit in telkens wisselende samenstellingen door elkaar te mengen. Zo duikt een dit jaar in de Gobi-woestijn gemaakte foto op in een blokje met 'oude' foto's uit India, een van de vrieskou dampend Russisch zwembad vol ochtendgymnastiekende dames in een tritsje over religieus groepsgedrag in Amerika, een Spaanse biecht tussen Oost-Europees straatruimoer. Hoewel de onderwerpen van de boeken herkenbaar blijven, ontstaan nieuwe reeksen

'Kamp 27 Krasnoyarsk' foto uit het project 'Zona' over Siberische gevangenkampen. De schilderijen worden verkocht aan bezoekers. (Foto Carel De Keyzer, Magnum, origineel kleur)

die bij elkaar gehouden worden door visuele details: gebaren, houdingen, handelingen, de gelijkens van gebeurtenissen en locaties.

Het is een elegante manier om reportages los te weken van hun onderwerp en al doende wat meer zicht te bieden op de beeldende kwaliteiten van de foto's. En hoewel misschien wat minder scherp dan bij een chronologisch overzicht, biedt ook deze werkwijze ruimschoots inzicht in de ontwikkelingslijntjes in stijl en oeuvre.

Want al hangen ze verspreid door de presentatie, duidelijk valt op dat De Keyzer in zijn vroege reportages de werkelijkheid nog graag van zwaar ingeflitste opsmuk voorzag, resulterend in bewegingsonscherpte en zware lichtcontrasten; een 'maniertje' dat lekker oogt maar wel iets kunstmatig heeft. De latere De Keyzer daarentegen is soberder en geduldiger, en weet met die terughoudende kleine, bijna surrealistische toneelstukjes uit de werke-

lijkheid te destilleren.

In het Roemeense Sibiu bijvoorbeeld waar hij in 1994 twee mannen elkaar vriendelijk ziet groeten op straat. Er zwaait een hand, er wordt een hoedje opgetild. Maar die priemende blikken en venijnige glimlachjes doen anders vermoeden: wie wil ziet een perfect symbool van een door achterdocht beheerste samenleving. Of, tien jaar later, in een van die ontluisterende Siberische stafkampen waar twee mannen in de weer zijn in

een badruimte. Twee blote ruggen zie je, waarvan een met een forse tatoeage vol kerktorens, kruisen en een duivels gezicht. Bijna teder verkent een hand het landschap van die tekening – een gebaar dat voorgedaan lijkt te worden door Sneeuwwitje die staat afgebeeld op het badlaken dat de tatoedragers om zijn middel heeft geslagen. Dat is grappig ja, maar ook een beeld van genegenheid in duistere omstandigheden.

De twee voorbeelden zijn moei-

teloos met andere aan te vullen. Al lijkt ook De Keyzer soms even niet om het spektakel heen te kunnen. Dan ziet hij in Amerika honderd zingende baptistengezichten verstopt in een namaakkerstboom. Maar gelukkig zijn er dan de andere foto's uit dezelfde serie en waarop telkens kinderlijk overdreven gezeuld wordt met religieuze symbolen. Temidden daarvan valt zo'n zingende boom wel op zijn plek: heel bijzonder weliswaar maar ook weer heel gewoon.